

Oikeustapauskokoelma

Asia C-352/13

**Cartel Damage Claims (CDC) Hydrogen Peroxide SA
vastaan
Akzo Nobel NV ym.**

(Landgericht Dortmundin esittämä ennakkoratkaisupyyntö)

Ennakkoratkaisupyyntö — Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue — Tuomioistuimen toimivalta siviili- ja kauppaoikeuden alalla — Asetus (EY) N:o 44/2001 — Erityinen toimivalta — 6 artiklan 1 alakohta — Kanne useita sellaisia vastaajia vastaan, joiden kotipaikka on eri jäsenvaltioissa ja jotka ovat osallistuneet EY 81 artiklan ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen 53 artiklan vastaiseksi todettuun kartelliin, niiden velvoittamiseksi maksamaan yhteisvastuullisesti vahingonkorvausta ja antamaan tietoja — Asiaa käsittelevän tuomioistuimen kanssavastajia koskeva toimivalta — Kanteen peruuttaminen sellaisen vastaajan osalta, jolla on kotipaikka jäsenvaltiossa, jossa sijaitsevassa tuomioistuimessa asia on pantu vireille — Toimivalta sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa — 5 artiklan 3 alakohta — Oikeuspaikkalausekkeet — 23 artikla — Kartellikiellon tehokas täytäntöönpano

Tiivistelmä – Unionin tuomioistuimen tuomio (neljäs jaosto) 21.5.2015

1. *Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa — Tuomioistuimen toimivalta ja tuomioiden täytäntöönpano siviili- ja kauppaoikeuden alalla — Asetus N:o 44/2001 — Erityinen toimivalta — Useita vastaajia — Yhden kanssavastajan kotipaikan tuomioistuimen toimivalta — Suppea tulkinta — Edellytys — Kanteiden liittyminen toisiinsa — Samassa yhteydessä käsiteltävien kanteiden käsite*

(Neuvoston asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 alakohta)

2. *Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa — Tuomioistuimen toimivalta ja tuomioiden täytäntöönpano siviili- ja kauppaoikeuden alalla — Asetus N:o 44/2001 — Erityinen toimivalta — Useita vastaajia — Kanne useita sellaisia yrityksiä vastaan, jotka ovat osallistuneet unionin oikeuden vastaiseksi todettuun kartelliin, niiden velvoittamiseksi maksamaan yhteisvastuullisesti vahingonkorvausta ja antamaan tietoja — Kanteen peruuttamisella ainoan sellaisen vastaajan osalta, jolla on kotipaikka jäsenvaltiossa, jossa sijaitsevassa tuomioistuimessa asia on pantu vireille, ei ole merkitystä — Edellytys — Osapuolten välillä ei ole salaista sopimusta*

(Neuvoston asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 alakohta)

3. *Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa — Tuomioistuimen toimivalta ja tuomioiden täytäntöönpano siviili- ja kauppaoikeuden alalla — Asetus N:o 44/2001 — Erityinen toimivalta — Toimivalta sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa — Vahingon ilmenemispaikka ja paikka, jossa kausaaliyhteydessä oleva tapahtuma on sattunut — Kanne useita sellaisia yrityksiä vastaan, jotka ovat osallistuneet unionin oikeuden vastaiseksi*

todettuun kartelliin, niiden velvoittamiseksi maksamaan yhteisvastuullisesti vahingonkorvausta ja antamaan tietoja — Vahinko, joka on sattunut kunkin vahinkoa kärsineen osalta erikseen — Vahinkoa kärsinyt voi valita, missä tuomioistuimessa se nostaa kanteen

(Neuvoston asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohta)

4. *Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa — Tuomioistuimen toimivalta ja tuomioiden täytäntöönpano siviili- ja kauppaoikeuden alalla — Asetus N:o 44/2001 — Oikeuspaikkasopimus — Sopimus toimivaltaisesta tuomioistuimesta — Sopimukseen sisältyvä oikeuspaikkalauseke — Mahdollisuus vedota tähän lausekkeeseen kolmatta vastaan — Edellytys — Kolmannen suostumus mainittuun lausekkeeseen — Raja — Alkuperäisen sopimuspuolen kaikkien oikeuksien ja velvollisuuksien siirtyminen kolmannelle taholle*

(Neuvoston asetuksen N:o 44/2001 23 artikla)

5. *Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa — Tuomioistuimen toimivalta ja tuomioiden täytäntöönpano siviili- ja kauppaoikeuden alalla — Asetus N:o 44/2001 — Oikeuspaikkasopimus — Sopimus toimivaltaisesta tuomioistuimesta — Toimitussopimukseen sisältyvä oikeuspaikkalauseke — Kanne useita sellaisia yrityksiä vastaan, jotka ovat osallistuneet unionin oikeuden vastaiseksi todettuun kartelliin, niiden velvoittamiseksi maksamaan yhteisvastuullisesti vahingonkorvausta ja antamaan tietoja — Asiaa käsittelevä tuomioistuin, jota tällainen erityisen toimivallan sivuuttava lauseke sitoo — Edellytys — Lauseke, jossa viitataan kilpailuoikeuden rikkomisesta seuraavaa vastuuta koskeviin riitoihin*

(Neuvoston asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohta, 6 artiklan 1 alakohta ja 23 artiklan 1 kohta)

1. Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetun asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 alakohdan soveltamisen osalta on tarkistettava, liittyvätkö saman kantajan eri vastaajia vastaan nostamat kanteet toisiinsa siten, että niiden ratkaiseminen yhdessä on tarpeen, jotta vältettäisiin se, että kanteiden käsitteleminen eri oikeudenkäynneissä johtaisi ristiriitaisiin ratkaisuihin. Tästä on todettava, että jotta ratkaisuja voitaisiin pitää keskenään ristiriitaisina, on sen lisäksi, että riita-asioiden ratkaisut eroavat toisistaan, oltava niin, että ero liittyy samaan tosiseikastoon ja samaan oikeudelliseen tilanteeseen.

Samana tosiseikaston ja saman oikeudellisen tilanteen olemassaoloa koskeva edellytys täyttyy, koska pääasian vastaajat ovat osallistuneet sellaisen kartellin täytäntöönpanoon, joka komission mukaan on koostunut SEUT 101 artiklan ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen 53 artiklan yhtenä kokonaisuutena pidettävästä jatkuvasta rikkomisesta, tekemällä sopimuksia ja toteuttamalla niitä tämän kartellin mukaisesti, riippumatta siitä, että tämä osallistuminen on tapahtunut eri paikkakunnilla ja eri ajankohtina.

(ks. 20 ja 21 kohta)

2. Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetun asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 alakohta on tulkittava siten, että tässä säännöksessä tarkoitettua toimivallan keskittämistä tilanteessa, jossa on useita vastaajia, koskevaa sääntöä voidaan soveltaa kanteeseen, jolla vaaditaan yhteisvastuullisesti vahingonkorvausta ja tähän liittyen tietoja yrityksiltä, jotka ovat eri paikkakunnilla ja eri ajankohtina osallistuneet yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkuvaan unionin oikeudessa säädetyn kartellikiellon rikkomiseen, joka on todettu Euroopan komission päätöksellä, myös sen jälkeen, kun kantaja on peruuttanut kanteen ainoan sellaisen kanssavastaajan osalta, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, jossa sijaitsee asiaa

käsittelevä tuomioistuim, ellei osoiteta, että kantajan ja kyseisen kanssavastajan välillä on salainen sopimus, jonka tarkoituksena on ollut luoda tai säilyttää keinotekoisesti kyseisen säännöksen soveltamista koskevat edellytykset kanteen nostamishetkellä.

On nimittäin niin, että yhtäältä se, että ratkaistaan erikseen useita eri jäsenvaltioihin sijoittautuneita sellaisia yhtiöitä vastaan nostetut vahingonkorvauskanteet, jotka ovat osallistuneet unionin kilpailuoikeuden vastaiseen yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkuvaan kartelliin, saattaa johtaa asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettulla tavalla ristiriitaisiin ratkaisuihin.

Toisaalta on niin, että vaikka asiaa käsittelevän tuomioistuimen tehtävänä on arvioida näyttöä siitä, että kyseisten osapuolten välillä on ollut salainen sopimus, jonka tarkoituksena on ollut luoda tai säilyttää keinotekoisesti kyseisen säännöksen soveltamista koskevat edellytykset kanteen nostamishetkellä, pelkkä neuvottelujen käyminen mahdollisen sovinnon tekemiseksi ei riitä osoittamaan tällaista salaista sopimusta. Asia olisi sitä vastoin toisin, jos kävisi ilmi, että tällainen sovinto on todellakin tehty mutta että se olisi salattu, jotta näyttäisi siltä, että asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 alakohdan soveltamisedellytykset täyttyvät.

(ks. 25 ja 31–33 kohta sekä tuomiolauselman 1 kohta)

3. Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetun asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdalla on tulkittava siten, että kun eri jäsenvaltioihin sijoittautuneilta vastaajilta vaaditaan kanteella vahingonkorvausta sellaisen SEUT 101 artiklan ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen 53 artiklan yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatkuvan rikkomisen perusteella, johon vastaajat ovat osallistuneet useissa jäsenvaltioissa eri ajankohtina ja eri paikkakunnilla ja jonka Euroopan komissio on todennut, on väitetyn vahingon katsottava sattuneen kunkin vahinkoa kärsineen osalta erikseen, ja jokainen niistä voi 5 artiklan 3 alakohdan nojalla valita, nostaako se kanteensa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa kartellista on lopullisesti sovittu tai jossa ainoaksi mahdollisesti aiheutuneeksi väitettyyn vahinkoon syy-yhteydessä olevaksi tapahtumaksi katsottava erityinen järjestely on tehty, vai oman kotipaikkansa tuomioistuimessa.

(ks. 56 kohta ja tuomiolauselman 2 kohta)

4. Ks. tuomion teksti.

(ks. 64 ja 65 kohta)

5. Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetun asetuksen N:o 44/2001 23 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että sen mukaan on mahdollista ottaa SEUT 101 artiklan ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen 53 artiklan rikkomisen vuoksi nostetun vahingonkorvauskanteen yhteydessä huomioon toimitussopimukseen sisältyvät oikeuspaikkalausekkeet, vaikka tämä huomioon ottaminen johtaa kyseisen asetuksen 5 artiklan 3 alakohdan ja/tai 6 artiklan 1 alakohdan kansainvälistä toimivaltaa koskevista säännöistä poikkeamiseen, sillä edellytyksellä, että näissä lausekkeissa viitataan kilpailuoikeuden rikkomisesta johtuvaa vastuuta koskeviin riitoihin.

Oikeuspaikkalauseke voi nimittäin koskea vain tietystä oikeussuhteesta syntyneitä riitoja tai syntyviä vastaisia riitoja, mikä rajoittaa oikeuspaikkasopimuksen sovellettavuuden niihin riitoihin, jotka perustuvat siihen oikeussuhteeseen, jonka yhteydessä mainittu lauseke on tehty. Tämän vaatimuksen tarkoituksena on sellaisen tilanteen välttäminen, jossa sopimuksen toisen osapuolen yllätykseksi tietty tuomioistuim on toimivaltainen tutkimaan kaikki sopimuksen osapuolten välisistä suhteista syntyvät riidat eli myös sellaiset, jotka perustuvat muihin suhteisiin kuin niihin, joiden yhteydessä toimivaltaisesta tuomioistuimesta on sovittu. Tämän tavoitteen valossa kansallisen tuomioistuimen on erityisesti katsottava, että lauseke, jossa viitataan abstraktisti sopimussuhteista syntyviin riitoihin, ei

kata sellaista riitaa, joka koskee sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausvastuuta, jonka väitetään johtuvan sopimuspuolen toiminnasta lainvastaisessa kartellissa. On nimittäin niin, että vahinkoa kärsinyt yritys ei voi kohtuudella ennakoida tällaista oikeusriitaa sillä hetkellä, kun se suostuu kyseiseen lausekkeeseen, koska se ei ole kyseisenä ajankohtana tietoinen lainvastaisesta kartellista, johon sen sopimuskumppani osallistuu, eikä oikeusriidan voida näin ollen katsoa perustuvan sopimussuhteeseen.

Kun kyseessä sitä vastoin on lauseke, jossa viitataan kilpailuoikeuden rikkomisesta seuraavaa vastuuta koskeviin riitoihin ja jossa nimetään jonkin toisen jäsenvaltion kuin ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen valtion tuomioistuin toimivaltaiseksi, kyseisen jäsenvaltion tuomioistuimen pitäisi todeta, että se ei ole toimivaltainen, vaikka tämä lauseke johtaisi siihen, että asetuksen N:o 44/2001 5 ja/tai 6 artiklassa säädettyjä erityisiä toimivaltasääntöjä ei sovelleta.

(ks. 68–72 kohta ja tuomiolauselman 3 kohta)